

Psaní velkých písmen

1. Jména osob

- vlastní jména + přídavná jména od nich odvozená: *Jan (Janův), Libuše (Libušin), Mácha (Máchův kraj X máchovský styl), Celsius (Celsiova stupnice)*
- „přízvisko“ ~ příjmení: *Karel Čtvrtý, Petr Veliký, Ladislav Pohrobek, Vilém Oranžský*
- „přezdívk“: *Učitel národů, Panna orleánská, Svatý otec (papež)*
- neznámí autoři: *Mnich sázavský, Mistr vyšebrodský (Vyšebrodský mistr)*
- jména fiktivních postav: *Sněhurka, Krakonoš, Červená karkulka (Karkulka), pták Ohnivák, kačer Donald, liška Bystrouška, Kašpárek; Ježíšek (malý Ježíš, Štědrý večer) X ježíšek (nadílka)*
- příslušníci rodů: *Habsburk, Lucemburkové, Přemyslovci, Novákovi*
- národy: *Čech, Slovák, Lužický Srb; Slovan*
- etnické skupiny: *Cikán, Žid, Apač, Eskymák (Inuita)*
- obyvatelé: *Pražan, Brňan; Brněnští (samo o sobě) vyhráli X brněnští hráči vyhráli*
- příslušníci územního celku: *Evropan, Seveřan (Skandinávec), Chod, Hanák, Podskalák, Západoevropan*
- *Marťan (Mars), Měsíčan (Měsíc) X nebešťan, pozemšťan, mimozemšťan (neexistuje Mimozemě, Pozemě)*
- jména náboženských a mytologických postav: *Bůh (s projevem úcty – velké písmeno, lze ale i s malým – křesťanský bůh), Pán Bůh (ve jménu Páně), Syn boží, Duch svatý (svatý Duch), Vykupitel, Spasitel, Ukřižovaný, Prorok (Mohamed)*
- *Boží, Jeho vůle (On) – obvyklé vyjadřování úcty, i když boží milost, boží hrob, dům boží lze obecně psát s malým písmenem*
- *Panna Maria, Madona ochránitelka, sv. Marie Pomocnice, svatá Trojice, sv. Jakub Starší*
- *Svatý otec (papež) X svatý Josef*
- *Zeus, Perun, Svoboda, Rozum a Štěstí*
- vyjádření úcty: *Jeho Excelence (velvyslanec), Jasnosti, Vaše královská Výsosti, Vaše Magnificence*
- *Mistr Mikoláš Aleš, Mistře! X mistr Jan Hus (univerzitní titul, např. jako magistr, inženýr)*
- v dopisech: *Ty, Tebe, Tvůj... Vy, Vám, Váš... – osobní a přivlastňovací zájmena 2. osoby*

Ale s malým písmenem:

- příslušnost k antropologické skupině: *černochoch, bělochoch, indián, cikán, žid*
- příslušníci
 - organizací: *sokol (člen Sokola), junák (člen Junáka, urostlý mladý muž), lidovec (člen KDU-ČSL), sociální demokrat; zelení (příslušníci Strany zelených) X Zelení (přeložený oficiální název strany v některých zemích)*
 - názorových skupin: *lumírovci, masarykovci, marxisté*
 - sportovních klubů: *slávista, spartan*
 - náboženských vyznání: *husita, katolík, žid, křesťan, mohamedán, svědci Jehovovi*
 - mnišských řádů: *františkán, jezuita, dominikán*
 - *táborité a pražané (stoupenci pražského křídla v husitských válkách, skupina husitů, nikoli obyvatelé Prahy, tj. Pražané)*
- šlechtické tituly: *vévoda orleánský, vévoda z Yorku, vévodkyně bourbonská*
- nositel typické vlastnosti: *jidáš (zrádce obecně) X Jidáš (apoštol, který zradil Ježíše); xantipa (zlá žena) X Xantipa (Sokratova manželka); švejk, donchuán, hamlet, lazar*

2. Jména zeměpisná

- obce, města: víceslovná jména bez předložky – velká písmena: *Kutná Hora, Hradec Králové, Železný Brod, Nový Hrozenkov, Karlovy Vary, Lázně Bohdaneč X lázně Poděbrady* (lázně zde nejsou součástí názvu)
- název obsahuje předložku – po předložce první písmeno velké *Ústí nad Labem, Újezd nad Lesy*; pokud po předložce následuje víceslovné pojmenování, zachovává si vlastní zápis *Staré Město u Uherského Hradiště, Rychnov u Nových Hradů X Albrechtice v Jizerských horách, Kostelec nad Černými lesy*
- *město Tábor X Město Albrechtice, Město Touškov, Město Libavá* (Město je zde součástí ofic. názvu)
- městské části: všechna písmena velká *Malá Strana, Staré Město (pražské), Nové Město, Královo Pole, Černá Pole*
- *Bílá Hora* (čtvrť) X *Bílá hora* (kopec), *Černý Most* (čtvrť) X *Černý most* (most)
- *Sídlíště Antala Staška, Sídlíště Míru* (sídlíště je součástí názvu) X *sídlíště Jižní Město*
- ulice, třídy, náměstí, mosty apod.: obecný výraz „ulice, třída, náměstí...“ se píše s malým písmenem bez ohledu na to, stojí-li na prvním či druhém místě: *Národní třída, třída Míru, most Legií, Barrandovský most, ulice Bratří Čapků, náměstí Krále Jiřího z Poděbrad, ulice 5. května, ulice Bojovníků za svobodu*
- po předložce následuje vždy velké písmeno: *ulice Na Příkopech, náměstí Pod Kaštany, dům U Tří housliček, náměstí Mezi Zahrádkami, ulice Ve Smečkách, Pod Vodárenskou věží*
- *náměstí Svobody* (náměstí) X *Náměstí Svobody* (zastávka městské dopravy)
- státy: 1. písmeno velké *Česká republika (Republika česká), Česko, Dánské království, Království dánské, Spolková republika Německo, Spojené státy americké, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku*
- *Rakousko-Uhersko, rakousko-uherská monarchie; Velká Morava, Říše velkomoravská, Velkomoravská říše, velkomoravská říše; první republika, druhé císařství*
- světadily, oblasti: *Latinská Amerika, Jižní Amerika X jižní Evropa; Polynésie, Balkán, Středomoří; Královehradecko, Novojičínsko, Brněnsko; Polabí, Posázaví; Haná, Valašsko*
- *Východ, Západ* (západní, hospodářsky vyspělé země)
- *Blízký východ, Střední východ, Dálný východ, Divoký západ, Nový svět*
- kraje: *hlavní město Praha* (označení města) X *Hlavní město Praha* (název kraje), *Plzeňský kraj, kraj Plzeňský X plzeňský kraj* (oblast kolem Plzně obecně)
- poloostrovy, ostrovy, pobřeží, vodstva, hory: obecné jméno se píše s malým písmenem *Pyrenejský poloostrov, poloostrov Pyrenejský, mys Dobré naděje; Malá Asie, Přední Indie, Zadní Indie; Havajské ostrovy, ostrov Svatá Helena; Zlatonosné pobřeží, Azurové pobřeží; Atlantský oceán, oceán Atlantský, Atlantik, Severní ledový oceán, Máchovo jezero, Velké Medvědí jezero, Skalnaté pleso; Divoká Orlice, Tichá Orlice, Bílý potok; Viktoriiny vodopády, vodopády Viktoriiny; Novohradské hory, hory Novohradské, Českomoravská vrchovina, Prachovské skály, České středohoří, Ramzovské sedlo, Moravská brána, Hornomoravský úval, Lysá hora; Vysoké Tatry, Malá Fatra, Bílé Karpaty, Moravskoslezské Beskydy, Hrubý a Nízký Jeseník*
- *Černá hora* (v Krkonoších) X *Černá Hora* (stát, město)
- stavby: *Pražský hrad, Staroměstská radnice* (v Praze), *Betlémská kaple, kaple Betlémská, Strahovský klášter, Vladislavský sál, Chrám sv. Víta, Svatovítský chrám; chrám sv. Jakuba, kostel Panny Marie Sněžné, kostel Nanebevzetí Panny Marie, kostel Srdce Páně, Lidový dům, Valdštejnský palác, dům U Dvou slunců*

3. Organizace, instituce

- *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Úřad vlády ČR X vláda ČR; Magistrát hlavního města Prahy, Nejvyšší soud ČR, Policie ČR*
- *Základní škola Čerčany X základní škola v Čerčanech* (obecně); *Karlova univerzita, Univerzita Karlova, České vysoké učení technické, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy;*

Ostravská univerzita, Západočeská univerzita (ofic. názvy) X brněnská, pražská univerzita; První (Druhá, Třetí) lékařská fakulta UK = 1. (2., 3.) lékařská fakulta UK

- *divadlo Semafor X Divadlo Komédie, Divadlo Rokoko, Divadlo Husa na provázku (Divadlo je součástí názvu)*
- *Divadlo na Vinohradech, Divadlo na Klárově, Divadlo pod Palmovkou (podle městských částí), Divadlo v Celetné, Divadlo v Řeznické (podle ulice) X Divadlo Na Fidlovačce, Divadlo Na Zábřadlí (podle ulice, která už obsahuje předložku)*
- *Církev československá husitská, Českobratrská církev evangelická X jezuitský řád, pravoslavná církev, katolická církev*

4. Ostatní

- akce, soutěže: po řadové číslovce vždy píšeme malé písmeno (název jakoby začíná už číslovkou) *34. mezinárodní strojírenský veletrh v Brně; Mezinárodní hudební festival Pražské jaro; Zimní olympijské hry v Naganu (konkrétní ročník) X zimní olympijské hry (obecně)*
- významné události: *první světová válka, třicetiletá válka, válka Severu proti Jihu, národní obrození, sametová revoluce, vestfálský mír, heydrichiáda, postupimská konference, jaltská konference X Květnová revoluce (květen 1945), Pražské povstání, Velká francouzská revoluce, Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě*
- dny, svátky: *Vánoce, Velikonoce, Štědrý den, Štědrý večer, Velikonoční pondělí, Pondělí velikonoční, Hromnice, Květná neděle, Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota, Svatodušní svátky, Dušičky; Hod boží, Boží hod (ale také s úctou Hod Boží); Nový rok (1. leden); Den díkůvzdání, První máj, Svátek práce; Měsíc knihy, Svátek matek X vánoční svátky, advent, letnice, masopust*
- dokumenty, díla: *zákoník práce, občanský zákoník, vyhláška ministerstva dopravy č. 27/2006; zákon č. 112/2000 Sb., o obcích X Sbirka zákonů*
- *Ústava České republiky, Charta Organizace spojených národů, Smlouva o přístupu České republiky k Evropské unii*
- *bible, Bible (s úctou); Písmo svaté; Kralická bible, Bible kralická (1. písmeno velké); korán, Korán*
- *Rukopis královedvorský, Královedvorský rukopis; Legenda o sv. Kateřině X legenda Život Konstantinův*
- vyznamenání: *Řád zlatého rouna, Řád bílého lva; Nobelova cena míru, Cena Thálie; Český slavík, Křišťálový glóbus*
- ochranné známky: *Pravé olomoucké tvarůžky, Blatácké zlato, Znojemské okurky, Pardubický perník, Lomnické suchary, Štramberské uši, Hořické trubičky*
- výrobky: *automobil Škoda Favorit (značka) X přijel škodovkou, přijel favoritem (druh auta obecně); sýr značky Ementál X ementál (sýr s oky obecně)*
- odrůdy rostlin: *vyšlechtěné Jonathan, Parména zlatá, (hruška), Ryzlink rýnský; nevyšlechtěné měsíček lékařský (Calendula officinali), přeslička polní (Exuissetum arvense)*
- živočichové, plemena: *rys ostrovid, včela medonosná; německý ovčák, bílá koza sánská, hucul, lipicán*
- hvězdářská jména: *Slunce (skvrny na Slunci), Země (magnetické pole Země, vznik života na Zemi), Měsíc (zatmění Měsíce, let na Měsíc) X slunce, země, měsíc; Polárka, Orion, Malý vůz; Bliženci, Býk, Rak (souhvězdí, znamení zvěrokruhu), souhvězdí Panny; Mléčná dráha; sluneční soustava*
- *Es-dur, e-mol*

5. Zástupné názvy

Ve zprávě Ministerstvo/ministerstvo (← Ministerstvo spravedlnosti) uvedlo...

Válka v Zálivu (← Perský záliv)

Únor (únor 1948), Květen (květen 1945), Srpen (srpen 1968), Listopad (listopad 1989)

Atd.

1. Osoby, rody, kmeny, skupiny...

EVROPAN, AMERIČAN, KRAKONOŠ, SOKOL, MÁJOVEC, PANNA MARIE, BUDDHA, HUSITÉ, INDKA, TÁBORITÉ, BĚLOŠKA, ČERNOCH, SLÁVISTA, PŘEMYSLOVCI, LUMÍROVEC, ŠKODOVÁK, SLOVANÉ, KŘESŤANÉ, SEVEŘAN, HANAČKA, MORAVAN, MĚŠŤANÉ, MIMOZEMŠŤANÉ, Klapzubáci; Voleb do PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY se zúčastnila i OBČANSKÁ DEMOKRATICKÁ STRANA, UNIE SVOBODY, SOCIÁLNĚDEMOKRATICKÁ STRANA, REPUBLIKÁNI, KOMUNISTÉ a další.

2. Města, městské části...

LÁZNĚ BĚLOHRAD, LÁZNĚ TEPLICE, MARIÁNSKÉ LÁZNĚ, KARLOVA STUDÁNKA, FRENŠTÁT POD RADHOŠTĚM, STARÉ MĚSTO POD KRÁLICKÝM SNĚŽNÍKEM, NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ, BRANDÝS NAD LABEM, STARÁ BOLESLAV, KOSTelec NAD ČERNÝMI LESY, PEČ POD SNEŽKOU, ŠPINDLERŮV MLÝN, MALÁ STRANA, STARÉ MĚSTO PRAŽSKÉ, PRAŽSKÝ HRAD

3. Ulice/třídy, náměstí, mosty...

Honza je z ULICE POD JABLONĚMI a Jirka ze ZAHRADNÍHO MĚSTA z ULICE MEZI ZAHRADKAMI. Kde je MALÉ NÁMĚSTÍ a NÁMĚSTÍ MÍRU? Projdeš ULICÍ 17. LISTOPADU. Prošli NÁMĚSTÍM STAROMĚSTSKÝM až ke STAROMĚSTSKÉMU ORLOJI, dále NÁMĚSTÍM KRÁLE JIŘÍHO a ULICÍ POD LIPAMI. Zabočil na MOST BARIKÁDNÍKŮ. Rád se procházím po MASARYKOVĚ TRŽDĚ, ale i TRŽDU OBRÁNCŮ MÍRU mám rád. Dříve se PRAŽSKÉ KARLOVO NÁMĚSTÍ jmenovalo DOBYTČÍ TRH.

4. Státy, oblasti, kraje...

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA, POBŘEŽÍ SLONOVINY, BÍLÁ RUS, KRÁLOVSTVÍ DÁNSKÉ, DÁNSKÉ KRÁLOVSTVÍ, ČERNÁ HORA, ORIENT, BLÍZKÝ VÝCHOD, DÁLNY VÝCHOD, LATINSKÁ AMERIKA, JADRAN, STŘEDOMOŘÍ, PŘEDNÍ A ZADNÍ INDIE, MYS DOBRÉ NADĚJE, KRAJ LIBERECKÝ, HANÁ, ZLÍNSKO

5. Horstvo, vodstvo, poloostrovy...

SLOVENSKÝ RÁJ, CHŘIBSKO, KRUŠNÉ HORY, PRACHOVSKÉ SKÁLY, MORAVSKÁ BRÁNA, KUNĚTICKÁ HORA, VELKÝ ŠPIČÁK, DOLNOMORAVSKÝ ÚVAL, VODOPÁDY VIKTORIINY, NIAGARSKÉ VODOPÁDY, TICHÁ A DIVOKÁ ORLICE, MOŘE JADERSKÉ, ČERNÉ MOŘE, PYRENEJSKÝ POLOOSTROV, PRŮPLAV SUEZSKÝ
Každá krajina má svou osobitou krásu: krásné je ČESKÉ STŘEDOMOŘÍ, ČESKOMORAVSKÁ VRCHOVINA, PODKRKONOŠÍ, CHODSKO I JIŽNÍ ČECHY. Z VELKÝCH KANADSKÝCH JEZER, ležících na hranici mezi KANADOU a SPOJENÝMI STÁTY AMERICKÝMI, vytéká ŘEKA SVATÉHO VAVŘINCE.

6. Instituce, úřady...

Trasa C PRAŽSKÉHO METRA nás zaveze na SÍDLIŠTĚ JIŽNÍ MĚSTO. Po ukončení GYMNÁZIA vystudoval JANÁČKOVU AKADEMII MÚZICKÝCH UMĚNÍ. Na vystoupení se podíleli i studenti DÍVADELNÍ FAKULTY AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. Obrát' se na příslušný MĚSTSKÝ ÚŘAD, například na MĚSTSKÝ ÚŘAD V BŘEZNICI. Pracovnice KANCELÁŘE PREZIDENTA REPUBLIKY zaslala dopis OBVODNÍMU ÚŘADU PRO PRAHU 10. Zemědělci demonstrovali před budovou ÚŘADU VLÁDY ČR.

7. Události, svátky, období, značky...

Hudební festival PRAŽSKÉ JARO zahajuje tradičně ČESKÁ FILHARMONIE SMETANOVOU MOU VLASTÍ. Ženám byl v ŘECKU vstup na OLYMPIJSKÉ HRÝ přísně zakázán. O PONDĚLÍ VELIKONOČNÍM se udržuje zvyk chodit na POMLÁZKU. Na NOVÝ ROK o slepičí krok, na TŘI KRÁLE o skok dále, na HROMNICE o hodinu více. Státními svátky ČESKÉ REPUBLIKY jsou 8. květen – DEN OSVOBOZENÍ od fašismu, 5. červenec – DEN SLOVANSKÝCH věrozvěstů Cyrila a Metoděje, 6. červenec – upálení MISTRA Jana Husa. Chovali plemena LIPICÁN a STAROKLADRUBSKÝ KŮŇ.